

Muziekleven in 's-Hertogenbosch

'Thema vol variaties'

'De geschiedenis van een stad weer-spiegelt zich ook in haar muziekleven' zo stellen de auteurs René Bouwman en Theo Hoogbergen in het voorwoord van hun boek.

Het was een levendige geschiedenis waarbij door de eeuwen heen heel veel Bosschenaren betrokken waren: als opdrachtgever speelden zij een belangrijke rol, als uitvoerder brachten zij vele vormen van muziek tot klinken en waar de muziek verstilde, gaven vele kunstenaars in beelden, prenten en schilderijen het muzikale leven een gezicht. Echter niet alleen de kunstenaars maar ook de ambachtelijke bedrijvigheid en in later tijd de winkelen hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan brede ontwikkeling en verspreiding van het muziekleven.

Aan deze laatste twee aspecten is dan ook een afzonderlijk hoofdstuk gewijd. Lange tijd bepaalde de katholieke liturgie de ontwikkeling van de muziekcul-

tuur maar na de verovering van de stad door Frederik Hendrik wordt de rol van de stad belangrijker. De benoeming van een organist voor het orgel dat tot de fraaiste van het land behoorde, vroeg veel aandacht zelfs van deskundigen van buiten de stad. Het musiceren in de kring van vrienden gaat een belangrijke rol spelen. Interessant is de verwijzing naar het onderzoek van de gebruikte instrumenten aan de hand van boedelinventarissen in Den Bosch.

Na de Napoleontische oorlogen begint de democratisering van het muziekleven met als karakteristiek verschijnsel het optreden van de talloze amateurkoren en liederentafels.

De vraag naar podia voor het publieke concert neemt toe wat leidt tot de aankoop van het Casino, oorspronkelijk een houten tent. Het verenigingsleven krijgt een belangrijke impuls.

Door de eeuwen heen is de muziek van krijgslieden ook een bron van vermaak geweest. De auteurs wijden er een apart hoofdstuk aan.

In de 19e eeuw was het muzikale optreden van militairen in 's-Hertogenbosch als garnizoensstad wellicht ook inspirerend voor de burgers en om de blaasmuziek te verbeteren worden muzikscholen opgericht. De belangrijke rol die het muziekonderwijs ook voor de gehele culturele ontwikkeling heeft gespeeld, wordt nader belicht in het hoofdstuk 'Muziekonderwijs door kerken en scholen'. Met de hoofdstukken 'Koren en hun dirigenten' en 'Opmerkelijke vocalisten' komen we in de tijd waarin niet alleen de familie Bouwman maar vele Bosschenaren van nu de liefde van hun ouders en

voorouders voor muziek tot leven gebracht zien. Aan het einde van het boek wijzen de auteurs nog op een heel speciale mogelijkheid van muziek: draagster van spot en satire. Uiteraard kan in een stad waar carnaval zoveel betekenis heeft dit aspect niet ontbreken. Maar niet alleen tijdens carnaval maar ook door het jaar heen kijken Bosschenaren in hun eigen taal schuin aan tegen het dagelijks leven. Dat wordt op innemende wijze duidelijk gemaakt. Het boek biedt een caleidoscopisch beeld van bijna 700 jaar muziekgeschiedenis. Zonder wetenschappelijke pretenties te hebben, geeft het wel veel historische informatie.

Regelmatig wordt ook een verbinding gelegd met de tegenwoordige tijd. Het maakt duidelijk dat muziek door de eeuwen heen naast directe uiting van emotie veel betekend heeft voor de ontwikkeling van de cultuur in de stad. Zangers en musici heeft zij tot soms ongedachte persoonlijke ont-plooiing gebracht, ze heeft groepen mensen samengebracht die elkaar anders nooit ontmoet hadden en de stad heeft ze een uitstraling gegeven die gekoesterd moet worden.

Het is een boek voor een groot publiek. Het leest als een roman maar wellicht nog meer tot de verbeelding spreken de vele, vele historische illustraties. Het is bijna ook een prentenboek. Jammer dat de auteurs wel een uitgebreid personenregister en overzicht van geraadpleegde literatuur opgenomen hebben maar dat bij veel afbeeldingen gegevens ontbreken over herkomst en afgebeelde personen. Er zit niets anders op dan met ouders, grootouders, vrienden, burens en kennissen op zoek te gaan naar de namen van vele bekenden die Bosschenaren in dit boek zullen aantreffen.

René Bouwman en Theo Hoogbergen, *Thema vol variaties, Zeven eeuwen muzieklevens in 's-Hertogenbosch* (Zwolle/'s-Hertogenbosch 2002).

Illustratie uit 'Thema vol variaties': titelpagina van het lied 'Egoismus' uit 1893 van Karel Bouman.